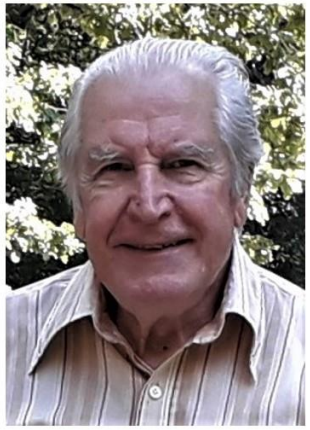

Latvijas Universitāte
LU emer.prof., Dr.fiz.,
A N D R I S B R O K S
andris.broks@lu.lv
https://blogi.lu.lv/broks/

LU izvēles studiju kurss / SDSK1034 / **DOMĀŠANAS SISTEMOLOĢIJA**

https://blogi.lu.lv/broks/2019/08/31/autorkurss-domasanas-sistemologija-anno-2002/

Kursa autora tematiskie studiju materiāli (2020.gada pavasaris)

1.daļa DOMĀŠANAS SAKĀRTOTĪBA jeb SISTĒMISMS

2.nodaļa Sistēmu teorijas ābece *(1.sadaļa - ST ābece – A)*

Esam kursa 1.daļā «DOMĀŠANAS SAKĀRTOTĪBA jeb SISTĒMISMS» kuru secīgā kopsaistībā veido trīs nodaļas

DOMU PASAULE-
domas, domāšana, sakārtotība

1.nodaļa

2.nodaļa

Sistēmu TEORIJAS ĀBECE

LIELĀS DOMAS –
Visums, Cilvēks, Dzīve, Sabiedrība

3.nodaļa

A

1.2.1
SISTĒMAS, sistēmu vispārīgās īpašības

B

1.2.2
Sistēmu STRUKTŪRAS, sistēmu struktūru HIERARHIJA

C

1.2.3
Sistēmu MAIMĪBA, lietu procesuālās sistēmas

ATSKATS kursa ievadā un 1. daļas 1. nodaļā

D O M Ā Š A N A – tā ir Visuma atveidošana Cilvēka Domu Pasaulē, veidojot sakārtotas domu struktūras. Domu Pasaule ir Visuma atveids Cilvēka smadzenēs.

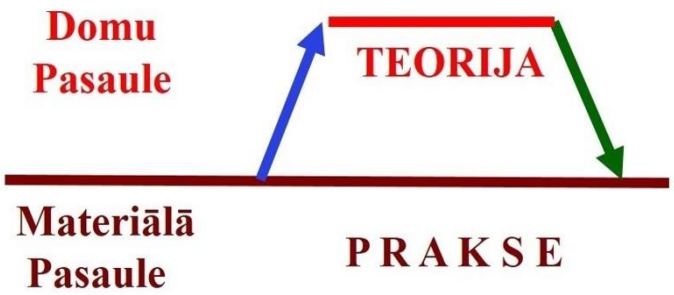

DOMĀŠANA - tā ir teoretizēšana, vispirms paceļoties no Prakses uz Teoriju (**izziņa** – teorijas izveidošana), tad izzināto izvērtējot (**apdoma**), un, visbeidzot, nolaižoties no Teorijas uz Praksi (**rīcība** – apdomāta mērķtiecīga domu materializācija jeb teorijas praktiskā izmantošana)

DOMAS, DOMĀŠANA vada Cilvēka dzīvi, virzot ikvienu cilvēkdarbību uz izvēlēto mērķi kādas noteiktas cilvēka vajadzības apmierināšanai

Sakārtota Domu Pasaule, domāšana – sakārtotas Dzīves pamats

Par ko un kā domājam, domāsim – tā dzīvojam, dzīvosim!

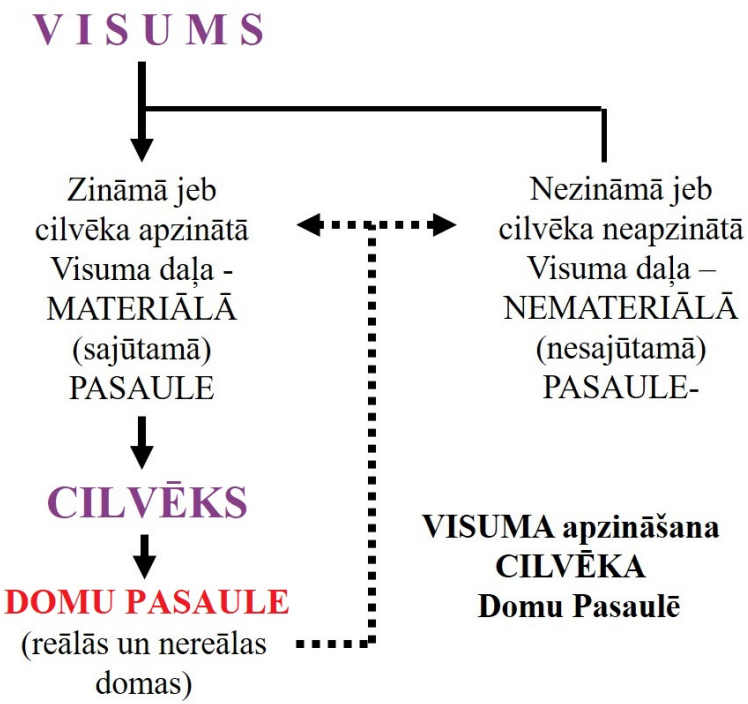

Mūsu studiju kurss –
par domu, domāšanas sakārtotību
jeb sistēmismu, jo –
Cilvēks atveido Visumu savā Domu pasaulē sakārtoti:
pa daļām (analīze), tās savstarpēji salīdzinot un kopsaistot (sintēze)

Sakārtotība – sistēmisms
Sakārtots – sistēmisks
Kaut kas sakārtots - SISTĒMA

SISTĒMA, SISTĒMAS – kas tās tādas un kāpēc?

SISTĒMA ir kaut kas sakārtots - kopsaistītu daļu veidots VESELUMS kā daļa kādā citā veselumā

Ko nozīmē «Kaut kas»?

Tas nozīmē kādu Cilvēka izvēlētu Visuma parādību jeb lietu, kura ir atveidota Cilvēka Domu pasaulē kā atbilstoša Doma, kura savukārt ir apzīmēta ar noteiktu vārdu.

SISTĒMA – ikvienas gan zināmās, gan nezināmās Visuma daļas jeb parādības. lietas atveids Cilvēka Domu pasaulē kā **VESELUMS**, kas tiek apzīmēts ar vispārinošu vārdu «sistēma».

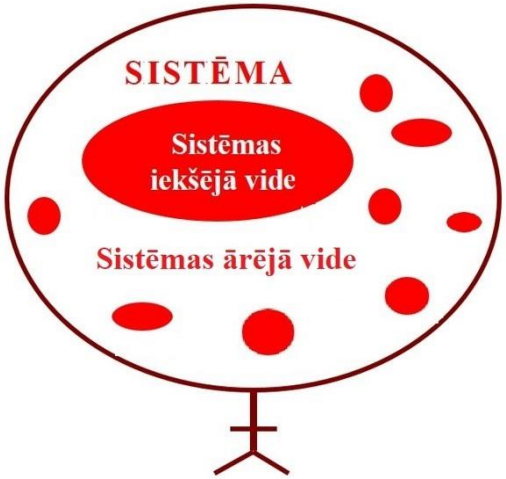

Visas Domas Cilvēka Domu Pasaulē ir SISTĒMAS, kas visas kopsaistībā veido Domu Pasauli kā SISTĒMU arī kopumā

VISUMS ir daudzveidīgu parādību veidots veselums, kas sakārtoti pa daļām, tās savstarpēji salīdzinot un kopsaistot, atveidojas CILVĒKA Domu Pasaulē

Ikviena VISUMA (gan zināmās, gan nezināmās daļas) **parādība jeb lieta ir gan VESELUMS, gan arī kāda cita veseluma DAĻA, ikvienu veselumu jeb veselo vispārinoši apzīmējot ar vārdu SISTĒMA**

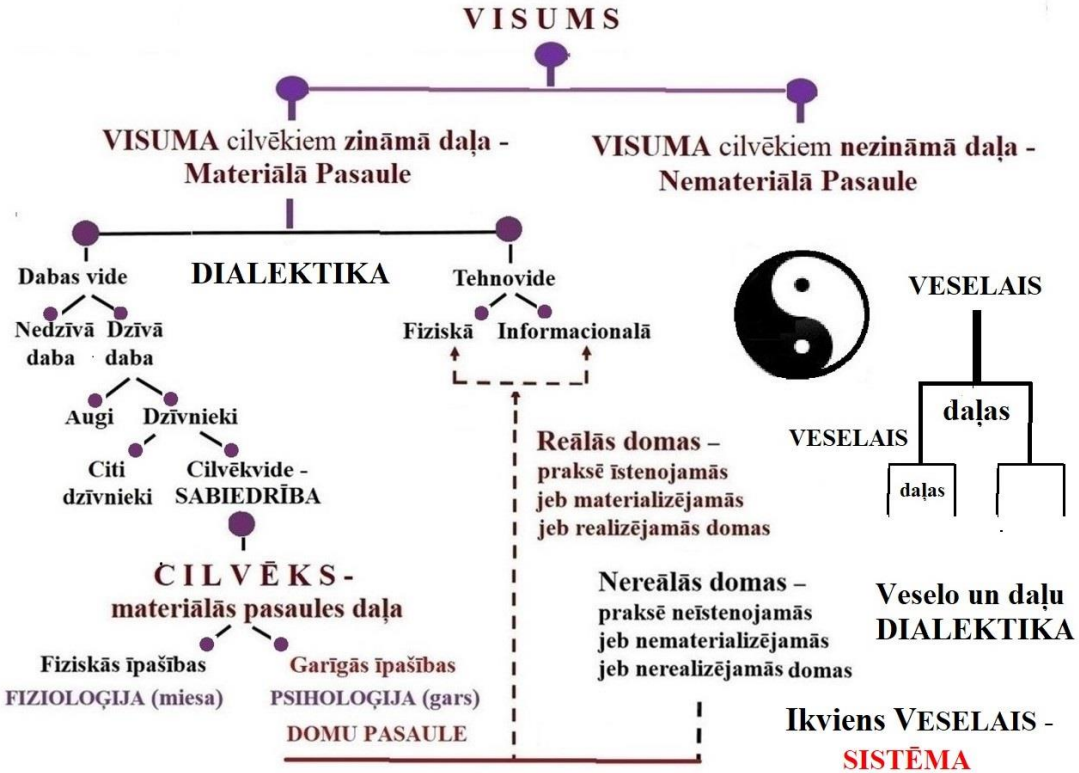

VISUMS un CILVĒKS : **ikviena Visuma daļa** atveidojas
Cilvēka Domu Pasaulē sakārtoti jeb sistēmiski kā **SISTĒMA**
Ikvienu sistēmu kā noteiktu veselumu raksturo šīs SISTĒMAS ĪPAŠĪBAS

Sistēmu vispārīgās īpašības

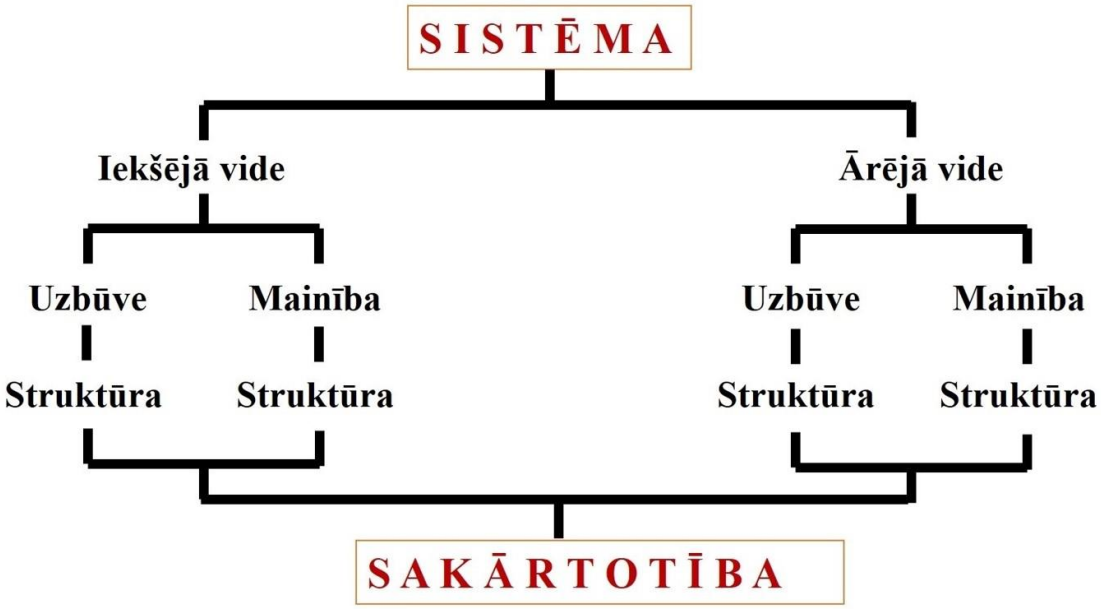

Cilvēku īstenotā Visuma sistēmiskā apzināšana - cilvēku garīgās DZĪVES pamatu pamats

Ikvienas sistēmas

VISPĀRĪGĀS ĪPAŠĪBAS

Ikviena Visuma parādība atveidojas Cilvēka Domu Pasaulē kā S I S T Ē M A, kura tiek raksturota ar atbilstoši konkretizētām sistēmu vispārīgajām īpašībām

Visuma uzbūves un mainības atveids telpā un laikā

Cilvēks apzina Visumu, raksturojot Lietas (gan reālās, gan nereāļās) ar to atbilstošajiem stāvokļiem telpā un laikā. Doma kā jēdziens/vārds **T E L P A** pastāv saistībā ar lietu savstarpējā novietojuma uztveri, bet doma kā jēdziens/vārds **L A I K S** - saistībā ar šo lietu daudzveidīgo mainību. Abi vārdi izsenis raksturo divas lietu fundamentālās īpašības – lietu uzbūvi un lietu mainību.

STĀVOKLIS – ikvienas lietas raksturojuma elementārdaļa. Visuma atveids izpaužas kā lietu uzbūvi un mainību raksturojošo telpisko un mainības stāvokļu kopumi.

TELPA - lietu savstarpējo novietojumu raksturojošo stāvokļu kopums.
LAIKS - lietu mainību raksturojošo stāvokļu kopums.

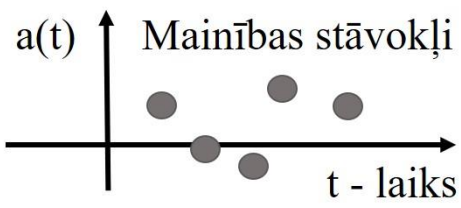

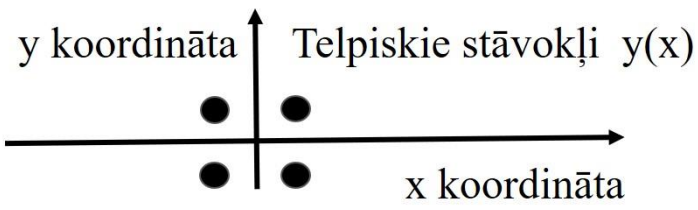

UZBŪVE
(sistēmas sastāvdaļu sakārtojums telpā)

MAINĪBA
(sistēmas mainības stāvokļu sakārtojums laikā)

Materiālā Pasaule telpā - v i s u m a uzbūves apzinātā d a ļ a
Materiālā Pasaule laikā - v i s u m a mainības apzinātā d a ļ a

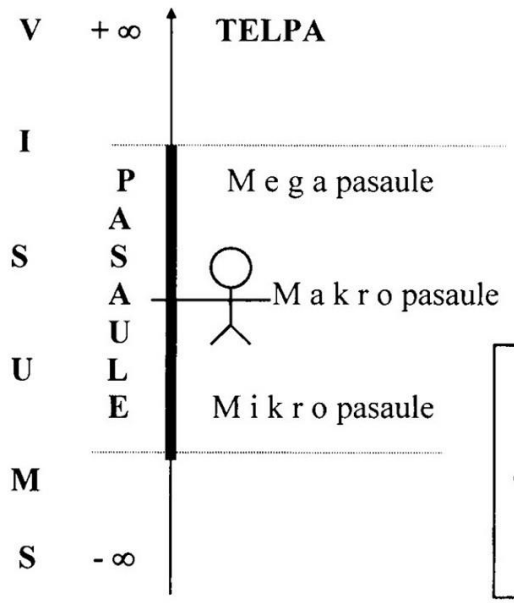

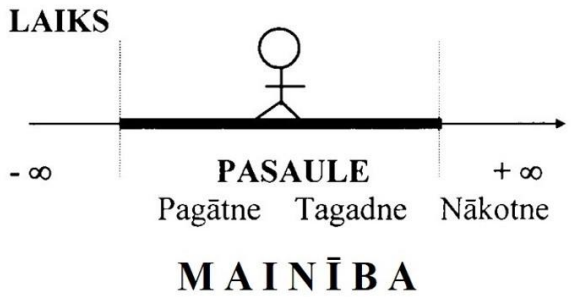

PASAULE - dažādas uzbūves mainīgu <u>ķermeņu</u> kopums - SISTĒMA

TELPA - ķermeņi, vides — **LAIKS,** mainība

Ķermeņu, vides **telpiskums** — Mainību **ilgstība**

SISTĒMU ĪPAŠĪBU apzināšana zinātniskajā pētniecībā

Ikvienu sistēmu raksturo noteiktas šīs sistēmas īpašības. Tieši īpašības ļauj atšķirt dažādas lietas, domas, vārdus, sistēmas. Tieši īpašības kā cilvēkus īpaši interesējošie sistēmu raksturojumi ir ļoti nozīmīgi cilvēku dzīves praksē, izmantojot atbilstošās lietas savu dzīves vajadzību apmierināšanai.

Cilvēks apzina sistēmu īpašības divos secīgos posmos. **Vispirms** notiek ziņu par sistēmas īpašībām **iegūšana** vai **paredzēšana**. Citiem vārdiem sakot, **tiek apzināta izvēlētās sistēmas interesējošo īpašību FAKTOLOĢIJA** – rastas atbildes uz jautājumiem **«kas, kad, kur un kā notika vai notiek?»**. **Pēc tam** tiek apzinātas atbilstošās cēloņseku sakarības, radot atbildes uz jautājumu **«kāpēc tas, tad, tur un tā notika vai notiek vai notiks?»** Citiem vārdiem, **tiek apzināta izvēlētās sistēmas interesējošo īpašību CĒLONĪBA.**

Visa cēlonis un sekas ir visa KOPSAISTĪBA – sistēmu teorijas vispārīgā pamatatziņa

SISTĒMU TEORIJA un SISTEMOLOĢIJA

SISTĒMU TEORIJA– vispārīga zinātniskā teorija par cilvēka Domu Pasaules sakārtotību jeb sistēmismu.

SISTEMOLOĢIJA atsevišķa, konkrētai prakses nozarei nozīmīgas parādības (lietas un ar to notiekošo procesu) praktiskā jeb lietišķā sistēmu teorija.

Sistēmu teorijas pamatvadula jeb vispārīgā pamatatziņa:

visa cēlonis un sekas ir visa kopsaistība.

Proti, domu un ar tām saistīto lietu un ar tām notiekošo procesu **sakārtotība ir** šo domu, lietu un procesu **kopsaistības sekas**.

Vispārīgums – raksturo teorijas visaptverošo raksturu, vispārinoši izdalot atsevišķajām teorijām kopīgo.

Zinātniskums – teorijas saistība ar realitāti (īstenību) un iespējami augsta teorijas atbilstība šai realitātei (precizitāte)

Sakārtotība (sistēmisms) - domu, domāšanas struktūru fundamentāls raksturojums – sistēmu īpašība, kura ir ļoti nozīmīga šo struktūru sekmīgai materializācijai praksē.

Sakārtotas domu struktūras – sakārtotu cilvēkdarbību un sakārtotas cilvēka dzīves teorētiskais pamats.

Nākamajā, 5. studiju darba nedēļā un klātienes tikšanās reizē apzināsim sistēmu struktūru hierarhisko struktūru SAKĀRTOTĪBU.